

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2229

Vragen van de leden **Segers** (ChristenUnie), **Sjoerdsma** (D66) en **Karabulut** (SP) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *financiering van Nederlands islamitische instellingen vanuit Golfstaten* (ingezonden 1 mei 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 7 juni 2018)

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de recente uitzendingen van Nieuwsuur en de artikelen in NRC Handelsblad over financiering van Nederlands islamitische instellingen vanuit Golfstaten?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u bekend met de stellingname van de onderzoeker van RAND ten aanzien van het al dan niet inzage geven in de lijsten met financieringsaanvragen?²

Antwoord 2

Ja.

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/23/de-dordtse-moskee-kreeg-88888-dollar-uit-saoedi-arabie-a1600488&> <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/23/geheime-lijsten-financiering-moskeeen-onthuld-a1600487&> <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/25/ministerie-hield-informatie-over-moskeeen-achter-voor-gemeenten-a1600842&> <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/27/onderzoek-nrc-en-nieuwsuur-aivd-waarschuwde-den-haag-voor-omstreden-financier-as-soennah-moskee-2-a1601158&> <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/25/geld-uit-de-golf-voor-de-broeders-van-goed-gedrag-a1600844#paywall&> <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2228686-geheime-lijsten-financiering-moskeeen-onthuld.html&> <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2228984-ministerie-hield-informatie-over-moskeeen-achter-voor-gemeenten.html&> <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2229365-aivd-waarschuwde-den-haag-voor-omstreden-geldschieter-as-soennah-moskee.html>

² <https://twitter.com/stijnhoorens/status/989240293680664577?s=12>

Vraag 3 en 4

Herinnert u zich dat u in uw brief³ aan de Kamer van 26 april 2018 over het in 2015 door RAND uitgevoerde onderzoek naar genoemde buitenlandse financiering schrijft: «de indruk is ontstaan dat WODC en RAND (die in opdracht van WODC werkte) geen kans is geboden tot vertrouwelijke inzage in de lijsten met financieringsaanvragen»? Herinnert u zich dat u vervolgens in uw brief erop wijst dat RAND wel degelijk toegang heeft gekregen tot vertrouwelijke informatie? Hoe rijmt u dit met het feit dat de onderzoeker van RAND heeft gesteld dat hij deze lijsten nooit van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft gekregen, maar dat hij deze lijst(en) van een andere bron kreeg?

Als de onderzoeker van RAND inderdaad deze lijsten niet van het Ministerie van Buitenlandse Zaken kreeg, waarom hebben uw ambtsvoorgangers de keus gemaakt om deze informatie niet te verstrekken?

Antwoord 3 en 4

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft naar eer en geweten tijdens de uitvoering van het onderzoek eind 2014 volledige medewerking verleend aan RAND om in alle vrijheid onderzoek te doen. Er is geen sprake geweest van het bewust achterhouden van stukken. Zoals ik in mijn brief 26 april jl. aan uw Kamer aangaf, beschikte het Ministerie van Buitenlandse Zaken op het moment dat het onderzoek plaatsvond over één overzicht met (18) namen van organisaties, op basis van informatie ontvangen van de ambassade van Saoedi-Arabië in de periode 2010 t/m 2013. Het kabinet (in dit geval het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) heeft dit overzicht al op 12 december 2013 gedeeld met het WODC ten behoeve van het onderzoek dat door RAND zou worden uitgevoerd. Met andere woorden: Sinds 12 december 2013 beschikte WODC als opdrachtgever van RAND over de lijst die de op dat moment beschikbare informatie bevatte. De email terzake hebben we kunnen achterhalen.

Vraag 5

Klopt het dat Koeweitse overheid sinds 2013 informatie over financiering van islamitische instellingen deelt met onze regering? Is deze informatie door uw ambtsvoorgangers beschikbaar gesteld aan de onderzoeker van RAND? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Het klopt dat ook Koeweit informatie met Nederland is gaan delen. Voor zover ik dat heb kunnen achterhalen heeft Koeweit in de periode 3 maart 2015 en 20 juni 2016 driemaal informatie over een financieringsaanvraag uit Nederland gedeeld. Deze informatie is in november 2016 vertrouwelijk met uw Kamer gedeeld.

Vraag 6 en 7

Klopt het dat uw ministerie destijds de onderzoekers heeft ontraden dan wel verboden contact te zoeken met instanties in en/of overheidsvertegenwoordigers van Golfstaten?

Klopt het dat uw ministerie het verzoek om contact met Nederlandse ambassadeurs in Golfstaten niet heeft ingewilligd dan wel dat pogingen tot dergelijk contact vanuit de onderzoekers onbeantwoord zijn gebleven? Hoe rijmt u dat met het belang dat de Kamer hechtte aan dit onderzoek en het belang dat het vorig kabinet zei te hechten aan dit onderzoek?

Antwoord 6 en 7

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft eind 2014, in goed overleg met RAND, de vragen van RAND actief onder de aandacht gebracht van de Nederlandse ambassades in de Golfregio. Op het moment dat het onderzoek werd uitgevoerd speelden de ambassades in de Golfstaten een zeer beperkte rol op het gebied van het tegengaan van ongewenste buitenlandse financiering, vanuit de gedachte dat buitenlandse financiering is toegestaan en Nederland vrijheid van godsdienst kent. Ambassades konden met de vragen

³ Kamerstuk 29 614, nr. 73.

van de onderzoekers niet goed uit de voeten omdat zij op dat moment niet over relevante informatie en kennis terzake beschikten.

Vraag 8

Bent u bereid bij een nieuw onderzoek alle op de ministeries beschikbare informatie wel te delen met de onderzoekers die zo'n nieuw onderzoek ter hand nemen?

Antwoord 8

Omdat de onderzoekers inzage hebben gehad in alle relevante gegevens verwacht het kabinet niet dat een nieuw onderzoek, dat ook gebaseerd is op later ontvangen informatie (zoals reeds ter vertrouwelijke inzage met de Kamer is gedeeld) tot nieuwe inzichten zal leiden. Het kabinet richt zich nu op de uitwerking van de verkenningen naar mogelijke wettelijke maatregelen, zoals aangekondigd in de Kamerbrief van 29 maart jl.

Vraag 9 en 10

Waarom is informatie van de overheden van Koeweit en Saudi-Arabië aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken over financiering van moskeeorganisaties vertrouwelijk en niet openbaar? Is daartoe door die landen verzocht? Hoe verhoudt het geheim houden van informatie over financiering van Nederlandse islamitische instellingen vanuit Golfstaten zich tot uw inzet om buitenlandse financiering aan te pakken door transparantie? Graag een toelichting.

Waarom berichten Koeweit en Saudi-Arabië het Ministerie van Buitenlandse Zaken vertrouwelijk over financiering van moskeeorganisaties en andere Golfstaten niet? Weigeren die landen informatie te verstrekken of is dat niet verzocht?

Antwoord 9 en 10

Saoedi-Arabië en Koeweit zijn uit eigen beweging en op vertrouwelijke basis via diplomatiek verkeer begonnen met het informeren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken over aanvragen om financiering van Nederlandse organisaties. De informatie was beperkt en ging in de meeste gevallen niet over het daadwerkelijk toekennen van financiering. De informatie is vertrouwelijk gehouden om deze informatiestroom niet in gevaar te brengen. De informatie werd niet geheimgehouden, maar gedeeld met andere overheidsinstanties. In eerste instantie vooral met de AIVD, vanaf 2016 ook structureel met andere overheidsinstanties zoals het Ministerie van SZW en de NCTV. Hierdoor ontstond binnen de overheid meer transparantie omtrent aanvragen voor financiering van Nederlandse organisaties.

Nederland heeft ook aan de VAE en Qatar voorstellen gedaan om transparantie rondom geldstromen te vergroten. Vertegenwoordigers van deze landen hebben begrip voor de Nederlandse wens daartoe. De VAE en Qatar delen weliswaar niet op dezelfde manier als Saoedi-Arabië en Koeweit informatie met Nederland, maar hebben tijdens diplomatieke contacten ook duidelijk gemaakt dat zij geen organisaties zullen financieren als Nederland dat niet wil.

Vraag 11

Bent u bereid om de bij u bekende informatie over financiering van islamitische instellingen door Golfstaten vrij te geven? Zo nee, bent u bereid hierover in contact te treden met desbetreffende landen teneinde deze informatie openbaar te maken? Zo nee, hoe verhoudt dit zich tot uw uitlatingen dat deze landen de financieringsinformatie verstrekken teneinde radicalisering te bestrijden? Is bij het recente bezoek van de Minister van Buitenlandse Zaken aan Saudi-Arabië de ongewenste financiering van gebedshuizen vanuit Golfstaten door de Minister aan de orde gesteld? Zo ja, wat is de uitkomst van deze gesprekken geweest? Zo nee, waarom niet? Welke afspraken zijn gemaakt tijdens het laatste bezoek van de Minister van Buitenlandse Zaken aan Saudi-Arabië? Bent u inmiddels bereid het Memorandum of Understanding openbaar te maken?

Antwoord 11

Alle informatie die is ontvangen is al eerder vertrouwelijk met de Tweede Kamer gedeeld. Zoals toegezegd tijdens het vragenuurtje op 24 april jl. ben ik bereid om de informatie ook openbaar met de Kamer te delen. Gevolg kan wel zijn dat deze landen in de toekomst minder bereid zullen zijn informatie met ons te delen. Ik heb mijn voornemen om de informatie publiekelijk te delen op 20 mei meegedeeld aan mijn Saoedische collega en zal dat z.s.m. doen aan mijn Koeweiti collega.

Zoals gesteld in de Kamerbrief met het verslag van het bezoek van de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken mw. Kaag aan Saoedi-Arabië, Oman en Iran (34 775-V-78 van 30 april jl.) heeft de Minister in Saoedi-Arabië inderdaad gesproken over ongewenste financiering van organisaties in Nederland en heeft ze het belang van transparantie omtrent geldstromen benadrukt. Saoedi-Arabië heeft duidelijk gesteld dat het staand beleid is dat geen organisaties in het buitenland gefinancierd worden zonder dat overheden in die landen vooraf geïnformeerd worden. Sinds 2015 heeft Nederland geen informatie ontvangen over voorgenomen financiering vanuit Saoedi-Arabië.

Het Memorandum of Understanding (MoU) dat tijdens het bezoek van de Minister van Buitenlandse Zaken aan Saoedi-Arabië is getekend behelst een afspraak om periodiek consultaties te houden over alle onderwerpen die beide landen aangaan. Hierin zijn geen specifieke afspraken gemaakt over financiering van organisaties in Nederland. Dat onderwerp zal uiteraard in dergelijke consultaties wel aan de orde komen. U bent inmiddels separaat geïnformeerd over mijn besluit om de tekst van het MoU, die eerder wel vertrouwelijk met de Kamer is gedeeld, niet openbaar te maken, omdat de Saoedische autoriteiten niet instemmen met het openbaar maken van dit MoU.

Vraag 12

Wat is uw reactie op het bericht dat de As Soennah-moskee spreekt met gespleten tong en geld zou krijgen van een Koeweitse instelling die ook jihadisten in Syrië steunt? Wat is uw reactie op de hatelijke (online) preken, het preken van lijfstraffen, jihad en de doodstraf op afvalligheid, jihad tegen andersgelovigen en geweld en onderdrukking van vrouwen? Welke stappen gaat u ondernemen om deze financiering en hatelijke preken te stoppen? Is er (strafrechtelijk) onderzoek verricht naar deze praktijken en betrokken personen? Zo nee, waarom niet en bent u hiertoe alsnog bereid? Zo ja, wanneer kunnen we de resultaten verwachten? Heeft de Koeweitse instelling, die salafisme en jihadisme in Syrië zou ondersteunen, alle vrijheid in Nederland of is die hier verboden? Kunt u dit toelichten?⁴

Antwoord 12

De maatschappelijke en politieke discussie over buitenlandse beïnvloeding via financieringsstromen en religieuze sprekers die met hun preken anti-integratieve en antidemocratische en onderdrukkende denkbeelden verspreiden loopt al geruime tijd. Er zijn zorgen over gedragingen die op gespannen voet staan met de vrijheden van groepen, de democratische rechtsorde, of die als antidemocratisch en anti-integratief beschouwd kunnen worden. Het kabinet deelt de zorgen en is er alles aan gelegen om de vrijheden van personen of groepen te beschermen en, daar waar dat nodig is, sprekers die anti-integratieve, antidemocratische en onderdrukkende boodschappen verkondigen te beletten deze ideeën te verspreiden.

Om onwenselijke invloed tegen te gaan zet het kabinet in op het transparant maken van financieringsstromen. Het kabinet heeft bij brief van 29 maart 2018 uw Kamer geïnformeerd over de verkenning van een wettelijke regeling ter bevordering van transparantie over geldstromen naar maatschappelijke organisaties.⁵ Een voorstel wordt rond de zomer in consultatie gebracht. In aanvulling hierop wordt verkend of financieringsstromen uit zogenaamde onvrije landen, waarbij misbruik wordt gemaakt van de vrijheden die we kennen in Nederland, beperkt kunnen worden. Ook zal het kabinet, zoals

⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/04/27/onderzoek-nrc-en-nieuwsuur-aivd-waarschuwde-den-haag-voor-omstreden-financier-as-soennah-moskee-2-a1601158>

⁵ Kamerstuk. 29 614, nr. 71.

verzocht door uw Kamer in het vragenuur van 27 maart en het Dertigledende-
bat op 3 april 2018, een overzicht van de maatregelen geven die beschikbaar
zijn voor de aanpak van extremistische sprekers en de verspreiding van
radicaal gedachtegoed en de rol die het strafrecht in deze aanpak speelt.
Zoals u weet is de afweging over het al dan niet instellen van strafrechtelijk
onderzoek of vervolging een die is weggelegd aan het Openbaar Ministerie.
Het past mij derhalve als Minister niet daar uitspraken over te doen.

Vraag 13

Hoe kan het dat gemeenten zoals Geleen en Dordrecht niet door uw
ministerie zijn geïnformeerd over salafistische moskeeën en financiering van
deze religieuze instellingen vanuit Golfstaten, waardoor lokale gemeenschap-
pen zich in de steek gelaten voelen? Hoe vaak en welke gemeenten zijn de
afgelopen jaren wel door u geïnformeerd over financiering van religieuze
instellingen door Golfstaten, met welk resultaat?

Antwoord 13

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de verkregen
informatie over moskeefinanciering zoveel mogelijk in de periode van
september tot en met november 2017 vertrouwelijk met betreffende
gemeenten gedeeld. In een enkel geval is door toedoen van het Ministerie
van SZW de informatiedeling niet optimaal verlopen. Naast deze officiële
informatieronde was er in meerdere gevallen al langer contact tussen het
ministerie en gemeenten over specifieke casussen.

Vraag 14

Op basis waarvan kunnen op dit moment buitenlandse geldstromen richting
moskeeorganisaties worden beperkt? Biedt dat aanknopingspunten om
financiering vanuit Golfstaten aan banden te leggen of is daarvoor nieuwe
wetgeving nodig? Heeft u nieuwe wetten en regels in voorbereiding? Kunt u
uw antwoord toelichten?

Antwoord 14

Buitenlandse financiering van Nederlandse organisaties is toegestaan. Er kan
op dit moment alleen worden opgetreden indien er strafbare feiten geconsta-
teerd worden. Zoals aangegeven in de Kamerbrief die de ministers van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Rechtsbescherming op 29 maart jl.
hebben verstuurd (Kamerstuk 29 614, nr. 71) verkent het kabinet op dit
moment een aantal wettelijke maatregelen. U zult na de zomer over de
uitkomsten van deze verkenningen geïnformeerd worden.